

Martin Šmok

poradce institutu USC Shoah Foundation

„Jsem zděšený sentimentálními klišé, která si spojujeme s židovskou tematikou,“ říká odborník na vzdělávání o genocidách. Nekritické fandění skupině lidí podle něj má stejný základ jako skrytý odpor k ní.

➤ Zuzana Válková ■ Libor Fojtík

Léta se věnuje studiu lidských osudů poznamenaných genocidou. Stejně dlouhou dobu se seznamuje s metodami, jakými o nich společnost dokáže lhát a využívat je ve svůj prospěch. V hovoru je důrazný, ale jeho tón hraje stejně důležitou roli jako poznatky, o které se dělí: „Takže vy si myslíte, že nemáte předsudky? To je pěkné, a jste si tím jistí?“ Martin Šmok, kurátor výstavy s názvem Labyrintem normalizace, jež probíhá v pražské Galerii Roberta Guttmana, ukazuje, že na Židy coby „univerzální nepřátele“ se v 21. století zdaleka nezapomnělo.

Komunistický režim byl otevřeně antisemitský – přestože generace dnešních dospělých může mít dojem, že žádnou nenávist nepamatuje, Šmokovo bádání dokládá pravý opak. Jeho zkušenost také ukazuje, že antisemitismus je jedovatá trvalka, která se v českých rodinách dědí dodnes.

Jak se podle vás dnešní průměrný Čech baví o Židech?

Dlouhá léta jsem zděšený všudypřítomností sentimentálních klišé, která se u nás považují za židovskou tematiku. Lidé jsou jimi přehlcní, způsobují jim alergii. Součástí mé práce jsou například semináře pro učitele. Mnoho mimopražských setkání mě přesvědčilo o tom, že protižidovské teze z konce 19. století jsou u nás stále živé a předávají se z generace na generaci. Lechtivé obrazy hraničící s pornografií se vydávají za znalost, mluví se o „osobách židovského původu“. Už jen tohle označení – jediné podobné, které se používá, je „romského původu“ nebo „arabského původu“. Najdete ho všude tam, kde se nějaký rasista snaží tvářit politicky korektně. Je to náhražka za výrok „ať se snaží, jak chce, nikdy nebude jedním z nás“.

Má smysl to lidem vytýkat, když první obranou vůči jazykové připomínce bude ➔

Martin Šmok (46)

Je hlavním poradcem USC Shoah Foundation – amerického institutu pro vzdělávací programy, který se přes 20 let zabývá tvorbou multimediálních materiálů využívajících svědectví pamětníků genocid v různých kontextech (iwtiness.usc.edu). Kromě vzdělávací práce, publikací a výzkumu na poli moderních židovských dějin je autorem několika expozic, včetně výstavy Labyrintem normalizace v Galerii Roberta Guttmana.

”

**Základní
protižidovská
konstrukce
dneška je
komunistický
vynález
z konce 40. let.**

„tak já už nevím, co mám říkat, aby to zase někomu nevadilo“?

Člověk, který o sobě říká, že je Žid, je Žid.
Člověk, který o sobě říká, že je Čech, je Čech.
Norimberské zákony už neplatí! Židovství
nedefinují ani ony, ani skutečnost, kdo měl
jakého pradědečka. Slyšela jste někdy, že by
se říkalo, že „pan XY je katolického původu“?
Nebo třeba „evangelického původu“?

Ne.

A v tom je podstata věci – začíná to od ja-
zyka.

**Zmiňoval jste, že jste pracoval s českými
učiteli. Setkal jste se u nich s názory, které
vás zaskočily?**

Na to, že si většina lidí myslí, že existuje
světové židovstvo, které všechno koordinuje

a všichni Židé jsou jeho součástí, už jsem
si zvykl. Ale že i v Česku existují místa, kde
přežívají příběhy o lokálních rituálních vraž-
dách, to mě fakt překvapilo. Ale je to tak. Lidé
tomu věří. Mají pocit, že je to něco, co komu-
nismus tutlal, ale dneska už se o tom zase
může mluvit. Hurá! Můžete zase svobodně
rozprávět o tom, že mezinárodní židovstvo
ovládá celý svět, že „Židi lidi šidí“.

**Pokud jde o pomluvy a předsudky, přišlo
21. století s něčím novým?**

Tohle století je spíš strašidelné, novátorské
moc ne. Ale zaráží mě třeba automatický
předpoklad, že každý Žid musí nenávidět
Araby a měl by je chtít vyvraždit. Fascinuje
mě nepochopení skutečnosti, že lidská
společnost je součtem jednotlivců, kteří jsou
si rovni. Umělé vydělování skupin, z nichž

jen některé tvoří skuteční lidé, „naši“ lidé. Pracuji také v Maďarsku, Polsku a na Slovensku. Jediný rozdíl mezi našimi zeměmi je, že za hranicemi jsou schopni formulovat svoji nenávisť člověku přímo do očí. U nás chvíli trvá, než zjistíte, o čem jde. Jinak je to stejné. V jádru naší nenávisť je odkaz druhé republiky, procesy z 50. let, normalizace, mladočeská protizidovská tradice, která se táhne napříč dvěma staletími. Nic z toho nezůstalo, protože jsme se s tím nevyrovnali.

Možná to neplatí jen pro nás. Vraťme se k neúspěšné kandidátce francouzských prezidentských voleb Marine Le Penové. Ta navzdory antisemitskému odkazu svého otce v části kampaně hrála s – pracovně řečeno – židovskou kartou. Překvapilo vás, že evropská politička 21. století bude Židy používat jako volební téma?
Překvapení z toho, že tihle lidé existují a občas taky vyhrávají volby, je trošku mimo mísu. Podobné názory a zneužívání toho, co se dá označit jako „židovská karta“, byly

populární vždycky. Západoevropská společnost si podle mého naprosto vygumovala historickou paměť. Základní protizidovská konstrukce dneška, která se označuje jako „nový antisemitismus“, je komunistický vynález z konce 40. let. Dnešní voliči na Západě nevědí, že boj se „sionismem“, obrazem jakéhosi celosvětového spiknutí, byl oficiální politikou zemí za železnou oponou a byl součástí ideologie komunistických stran na Západě. Pozoruhodný je pro mě posun, který nastal během posledních tří čtyř let: z klasického obrazu nepřítele se vyšoupló slovo „židovský“ a strčilo se tam slovo „muslimský“. Rasisté se tváří jako přátelé Židů a Izraele. Jinak má ten koncept úplně stejné vlastnosti – běžní lidé mají islám nenávidět jako podivné náboženství s nepochopitelnými tradicemi. Mluví se o spiknutí směřujícím k ovládnutí Evropy. Muslimové jsou – stejně jako Židé v nacistické propagandě – krutí ke zvířátkům, jsou orientálně sexuálně posedlí a znásilňují naše blondaté dcery.

Německá krajně pravicová lídryně Frauke Petryová šla ještě dál a prohlásila se za „jedinou garanci bezpečného života Židů v Evropě“. Proč je tenhle typ argumentace znova přitažlivý?

Politici vždycky pracují s tím, co se líbí mase.

A chce masa v roce 2017 poslouchat antisemitské výroky?

Ano, masa je chce poslouchat, a dokonce chce poslouchat i výroky filosemitské (obdivné k Židům, pozn. red.). Ty jsou často ve skutečnosti antisemitské, protože trvají na odlišnosti, jinakosti Židů, kteří nikdy nebudou „jako my“. Vezměte si to neustálé české zdůrazňování, že my, Češi, jsme jediný přítel Izraele, spojené s pomrkáváním, že jen Izrael nám pomůže zbavit se muslimů. Náckové si totiž myslí, že když budou mávat izraelskou vlajkou, nebudou k poznání. Třeskutá podpora dnešního Izraele většinou vychází z míst, která jsou velice blízko extrémně nacionalistické ideologii.

INZERCE

NA STÁŘÍ NEMUSÍTE JEN ŠETŘIT, MŮŽETE NA NĚM I VYDĚLAT

SILVER ECONOMY – světový fenomén stárnutí obyvatelstva

Silver Economy je termín zahrnující všechny produkty, služby a jiné ekonomické aktivity sloužící k uspokojení potřeb občanů ve věkové kategorii nad 50 let. V současné době je to velmi dynamické odvětví. Lidé ve věku nad 50 let disponují podle statistik největším bohatstvím, které si chtějí náležitě užít. Tento trend je patrný ve všech hlavních západoevropských zemích, Severní Americe, Austrálii a stále zřetelnější je a bude i v dalších ekonomikách, jako například v Číně. Navíc podíl starší generace na celkové populaci neustále roste a bude i nadále narůstat.

než odpovídá průměru. Lze předpokládat, že tento růst bude stále zrychlovat. Již dnes je to investorsky mimořádně zajímavé a atraktivní odvětví.

ZA VÝNOSEM ZE SILVER ECONOMY DO KOMERČNÍ BANKY

V České republice se investoři na výnosech ze Silver Economy mohou rovněž podílet. V nabídce Komerční banky je díky úzké spolupráci s IKS KB a skupinou Amundi, největším správcem majetku v Evropě, akciový fond CPR Global Silver Age. Je světověm měřítku jedinečný a největší fond se zaměřuje právě na mimořádné perspektivní oblast spojenou se stárnutím populace. Úzké zaměření

Co není výnosné dnes, může být výnosné zítra. Tuto strategii bezesbýtku využívají některé fondy. Portfolio manažeři těchto fondů systematicky vyhledávají po celém světě „přehlížené, nechtěné a nemilované“ firmy, které jsou neodůvodněně mimo zájem hlavního investorského proudu a čekají, až přijde jejich čas, aby je s výrazným ziskem prodali. Tato strategie je dlouhodobě velice úspěšná.

Nelze se proto divit, že tržby i zisky společnosti Silver Economy mají historicky vyšší růst,

fondů na Silver Economy vytváří silný předpoklad pro dosažení nadprůměrných výnosů, a to i v současném období mimořádně nízkých úrokových sazeb a volatilních akciových trhů.

CPR Global Silver Age Fond je akciový fond s globálním zaměřením, kde až 100 % investic může být alokováno v akciích. Primárními sektory jsou farmacie, sociální péče a zdravotnické pomůcky, bezpečnost, volný čas, ale také krásy a péče, správa majetku nebo automobilový průmysl (největší procento nových aut nakupuje právě starší generace). Fond si stanovuje za cíl dlouhodobě překonávat globální akciové trhy (v porovnání s indexem MSCI World).

PŘENECHTE SPRÁVU ODBORNÍKŮM

Komerční banka nabízí řadu dalších zajímavých investičních možností včetně produktu IKS Investiční mana-

žer, který volbu optimálního investičního mixu převezme za vás. Produkt IKS Investiční manažer aktivně spravuje prostředky klienta v souladu s tržní a ekonomickou situací a s tím, jak klient vnímá rizika spojená s investováním. Cílem tohoto produktu je optimálním způsobem zhodnotit vložené prostředky, a to včetně aktivního zapojení úspěšných fondů, jako jsou například CPR Global Silver Age, First Eagle Amundi International Fund, KB Privátní správa aktiv SD apod.

KB

Více informací o fondu CPR Global Silver Age získáte na jakékoli pobočce Komerční banky, bezplatné infolinie 800 111 166 nebo na webových stránkách www.iks-kb.cz.

EG001332-2

Lidé jsou jenom lidé – ani svatí, ani ďáblové. Dokud nebude všechno venku, budou se s tím hrát hry.

Jaká motivace je za českým antisemitismem roku 2017? Nemají dnešní bojovníci s nepřátelskými hordami na starosti důležitější věci?

Myslím, že je to pořád táž potřeba nepřítelů, Antikrista. Třeba: pozor, Soros! A bacha na lidi kolem něj! Skupinové vidění světa vám zásadně zjednoduší definici toho, kdo jste vy. Židé coby symbol jinakosti byli a jsou součástí české identity. V poválečné době bylo fascinující prolínání konstrukce německého a židovského nepřítelů. Stejně jako v 19. století i po roce 1945 byli pro českého úředníka všichni Židé Němci. A tudíž se na ně měly vztahovat protiněmecké zákony. Co na tom, že horko těžko přežili genocidu? Němci! Pryč s nimi! Pozorovat ozvěny téhle brutální nenávisti v době, které se věnuje výstava *Labyrintem normalizace*, je fascinující. Osmdesátá léta? To je přece Kofola, sentiment, dětství a dospívání většiny dnešních dospělých – skvělé, růžové časy. Jakápak nenávisť, že?

Myslíte, že se roztácejí kola dědičné nenávisti vůči muslimům? Je možné, že se kvůli nim na antisemitismus pozapomene?

Ta už se roztočila dávno. Navzdory tomu jsou starodávné protizhidské bláboly šířeny i na více méně oficiálních úrovních.

Kde třeba?

Stačí se podívat na mimopražské kauzy. Například v Prostějově, kde se řeší hřbitov. Ta věc vždycky vyleze: „Ti Židéci pořád něco chtějí. Co jim furt vadí? Na co je jim hřbitov? My chceme park, že jsou tam nějaký kosti, koho to zajímá?“ Jakmile podobná debata začne, lidé vytahují argumenty z roku 1897.

Takže obrazy nepřátel existují vedle sebe, protože se hodí mít jich víc? Židy, muslime, gaye?

Od 19. století je to pořád totéž. Žid, Turek a cikán. Teď jen místo Turek říkáme muslim. Na tom stojí celá středoevropská kultura. U gayů se radši vůbec nepřiznávalo, že existují. V téhle oblasti už nikdo dlouho nic nosného nevymyslel. Poslední inovací byl velký ruský příspěvek světu – Protokoly sionských mudrců. Od té doby jsou pro evropské masy všichni Židé a jejich potomstvo součástí celosvětového spiknutí, které může za všechno zlo na světě.

Médií před časem proletěla zpráva, že se po letech otevrou archiv OSN, kvůli nimž

se budou „přepisovat dějiny holocaustu“. Co od nich čekat?

Nevím. Musel bych si vymýšlet. Většinu věcí, které v poslední době někdo „objevil“, jsem viděl již před lety. Podle mě to spíš vypovídá o novinářském návyku, kterému se anglicky říká „Jews is news“. Je tam holocaust nebo Žid? Prima, proženeme to éterem. Většina důležitých věcí je badatelům k dispozici dávno.

Jak tedy rozumět divadlu, kdy americká velvyslankyně při OSN pléduje, aby se archiv konečně otevřel? To někde u zavřených dveří sedí parta vědců a říká „ne, ještě ne, počkejte si 40 let a dva měsíce“?

Já bych to interpretoval tak, že neodborníci automaticky považují něco, co neznají nebo o tom nikdy neslyšeli, za objev či utajenou informaci. Přitom může jít o dávno známý fakt, jako například rané a detailní informace o masovém vraždění v táborech smrti v Polsku, které se do světa dostaly přes Slovensko s pomocí tamního židovského odboje. Zprávy o podobných problémech jsou většinou stejně neinformované jako jejich autoři.

Kdo je tedy strážcem brány, který rozhoduje o tom, co se kdy dozvíme?

Málokdo si chce připomínat vlastní selhání. V tom je podle mě hlavní důvod nechuti otvírat archiv. Svobodný svět masové vraždění Židů a osob za Židy označených nezajímalo. Mezinárodní organizace jako Červený kříž asi částečně kryjí samy sebe, žádná genocida podle nich v té době neprobíhala, ghetta a tábory byly v pořádku. Na výstavě *Labyrintem normalizace* je přístup k archivním zdrojům o holocaustu jednou z kapitol. Komunistický režim bádání v archívech bránil s argumentem, že by podporovalo sionismus. Nemálo komunistických funkcionářů kolaborovalo, spousta Čechů si nakradla židovský majetek. Celý stát si nakradl. Proč myslíte, že jsou takové boje o Ústav pro studium totalitních režimů? Protože je tam spousta špíny! Tam se o lidských charakterech dozvíte tolik, co nikde jinde. A taky si s hrůzou uvědomíte, že skupinové vidění světa neexistuje. Každý se rozhoduje sám za sebe.

Jak lidé ve vašem okolí reagovali na přípravu výstavy, když bylo jasné, jakými materiály se budete probírat?

Spousta lidí se bála, aby se nevystavovalo hlavně to, kdo byl nebo nebyl práskat. Ale pro mě osobně bylo překvapivé zjištění, jak málo skutečných

udavačů tehdy bylo – přinejmenším v židovské komunitě mezi 50. a 80. lety. Většina z těch, kdo to StB podepsali, to buď šulila, vymlouvala se, nebo lhala. Případně si mysleli, že s režimem hrají nějakou hrozně chytrou hru. Ale skutečných udavačů bylo v každé generaci málo.

Narazil jste ještě na něco nečekaně – byť relativně – pozitivního?

Spousta lidí, které jsem vnímal nepříliš dobře, se zachovala překvapivě hrdinsky. Jinak mě pokaždě šokuje to, jak se zapomíná na hrdiny, kteří byli jednoznační a neostalinští hydry se postavili, přestože kvůli tomu dostali přes držku a dočkali se veřejné dehonestace. Mimochodem, třeba v rodině Pavla Fuchse, jehož rodina přežila internaci v Terezíně, tahle dehonestace pokračuje dodnes.

Jak?

Praha 7 chce jeho synovi znova sebrat dům, který mu už jednou vrátila.

Sebrat? Na základě čeho?

Prý si ho „nezaslouží“. Používají proti jeho rodině normalizační argumenty, aby ukázali, jak byla strašná. Stát přitom tenhle dům ukradl, podobně jako většinu židovského majetku. V Praze 7 kdysi bylo vedení, které rozhodlo, že z morálních důvodů by se jednoznačně případy měly řešit darováním místo restitucemi. Dnešní vedení celý proces napadá s tím, že to byla zásadní chyba.

Co se dá udělat pro to, abychom se proti židovské duševní smýčce zbavili?

Já bych nadsro zpřístupnil všechny svazky, druhorepublikové, protektorátní, estébácké. Ano, jsou tam intimnosti a možná by někdo měl vyčernit, kdo s kým spal, ale jinak jsem v téhle věci radikální. Společnost si pod „židovstvím“ a „agenty“ pořád něco představuje. Jenže lidé jsou jenom lidé – ani svatí, ani ďáblové. Dokud nebude všechno venku, budou se s tím hrát hry. Mechanismus znásilňování společnosti je pořád stejný a poznat jej je velice poučné. Vůči židovské komunitě je ještě viditelnější, protože vztah vůči ní je extrémní. Celá ta dnešní láskyplná posedlost židovstvím je v podstatě antisemitismus.

Co je „láskyplná posedlost židovstvím“?

Je postavená na definici Židů jakožto skupiny: uvnitř ní jsou všichni stejní a vždy jiní než my. V tomhle pojetí používáte nacistickou konstrukci Židů, jen neříkáte, že jsou všichni ďáblové, ale říkáte, že jsou všichni výborní. A chytří! A schopní! A měli bychom je milovat! V okamžiku, kdy dojde na „všichni“, pracujete s rasistickým výmyslem, a nejen v případě Židů. Žádné takové skupiny neexistují. Jsou jen jednotlivé lidské bytosti. ●